

PROCEDURE ZA POČETAK RADA PREDŠKOLSKIH USTANOVA - vodič za unapređenje sigurnosti u vrtićima -

UVOD

Na osnovu Zaključka Federalnog štaba/stožera civilne zaštite broj 12-40-6-148-160/20 od 12.05.2020. godine, te referirajući se na sve prethodne preporuke i smjernice Svjetske zdravstvene organizacije, Federalnog ministarstva zdravstva, Zavoda za javno zdravstvo FBiH, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Sekretarijata za zdravstvo Grada Beograda, te Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, a cijeneći značaj predškolskih ustanova i njihov uticaj na odgoj i obrazovanje djece, te samim tim za društvo u cjelini, pripremljene su Procedure za početak rada predškolskih ustanova – vodič za unapređenje sigurnosti u vrtićima, koji se dešava u periodu još uvijek prisutne potencijalne ali smanjene opasnosti od Coronavirus-a (Covid-19).

Preporuke su namijenjene zaposlenicima predškolskih ustanova, roditeljima i djeci.

Od neprocjenjive je važnosti urediti način ulaska i boravka u predškolskim ustanovama na način da ne dođe do prodora Coronavirus-a (Covid-19) u prostorije predškolskih ustanova, među zaposlenike i djecu, što bi imalo neprocjenjivo negativne posljedice po rad i funkciju predškolskih ustanova i građanstvo, ali i cjelokupan društveni sistem Zeničko-dobojskog kantona i šire, ali i omogućilo i olakšalo širenje Coronavirus-a kroz kontakte koji su neizbježni i neophodni u izvršavanju predškolskim ustanovama zakonom povjerenih zadataka.

BIOSIGURNOSNE MJERE

Biosigurnosne mjere su mjere koje se primjenjuju radi smanjenja rizika unosa infekcije (bakterije, virusi i drugi mikroorganizmi) u životnu i radnu sredinu ljudi. One su najbolje mjere u sprečavanju unosa zaraze ili preveniranja kao i suzbijanja širenja zaraze. Primjenjuju se i kod postepenog prestanka opasnosti od širenja zarazne bolesti. Ove mjere služe da bi se smanjio rizik unosa mikroorganizama i spriječila pojava oboljenja kod zaposlenika i klijenata – djece i roditelja. Bio sigurnosne mjere mogu biti:

1. Konceptualne mjere odnose se na samu lokaciju objekta, njegovu građevinsku izvedbu i planiranje prostora u objektu u smislu odvajanja čistih od nečistih puteva (radnih procesa);
2. Strukturne mjere predstavljaju unutrašnje uređenje i izbor opreme koja mora biti izrađena od materijala koji se mogu lako higijenski održavati (čistiti, prati i dezinfikovati);
3. Operativne mjere podrazumijevaju praktičnu primjenu higijenskih mjera kroz primjenu DDD-a, lične higijene, kontrole sanitarnog statusa i zdravstvenog stanja zaposlenika, te održavanja higijene radnog prostora, uključujući radno mjesto i druge prostorije koje zaposlenici tokom rada koriste.

OPERATIVNI KRIZNI TIM

Dobro je na nivou predškolske ustanove formirati tim od npr. tri zaposlenika među kojima mora biti osoba koja ima odgovornosti i ovlaštenja da donosi odluke, koji bi detaljno razradio operativne mjere u svrhu sprečavanja unosa zaraze, a koristeći preporuke nadležnih institucija. Tim treba da definiše zahtjeve kako djelovati i koje mjere poduzimati u tri segmenta: okolišni, organizacijski i individualni segment, što je prikazano u Tabeli 1.

RIZIČNE TAČKE U VRTIĆU

Osim samih kontakata zaposlenika i djece, kao i djece međusobno, posebno one iz mlađih dobnih skupina kojima je teško objasniti neophodnost provođenja mjera, kao rizične tačke u vrtićima izdvajaju se sljedeće:

- mjesto ulaska/izlaska,
- garderober,
- mjesto odlaganja obuće,
- toaleti,
- kuhinje,
- trpezarije,
- spavaonice.

Tabela 1. Izgled strategije djelovanja

Segment djelovanja	Zahtjev: Reducirati širenje sa bolesne na zdravu osobu	Zahtjev: Smanjiti rizik da se zdrave osobe zaraze
<p>Okolišni segment</p> <p>Akcije koje će se poduzeti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kako spriječiti unos zaraze, 2. kako kontrolisati ulaz i izlaz iz ustanove. 	<p>Ohrabriti osobe koje su bolesne da ostanu kod kuće. Ukoliko je nemoguće, osobe ne smiju posjećivati visokofrekventna mjesta. Osobama će biti obezbijeđena odgovarajuća zaštitna oprema, osigurat će se fizičke i dezinfekcione barijere.</p>	<p>Kontinuirano podsjećati ljude da obrate pažnju na rane znakove i simptome bolesti. Osigurati jednostavan prilaz sredstvima za higijenu ruku. Poboljšati održavanje prostorija i kruga objekta uz korištenje standardnih sredstava za čišćenje, pranje i dezinfekciju. Osigurati kante za iskorištene jednokratne maramice, maske i rukavice.</p>
<p>Organizacijski segment</p> <p>Mjere koje će prilagoditi svakodnevne aktivnosti trenutnom stanju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. definisati kretanje i mjere zaštite unutar ustanove, 2. definisati eksterne kontakte sa dobavljačima, partnerima itd. 	<p>Educirati zaposlenike o znakovima i simptomima kako bi se promovisalo rano prepoznavanje bolesti. Postupati po proceduri za rad sa osobama koje imaju simptome (obrazac o Individualnoj izjavi o simptomima i znakovima bolesti). Ohrabriti osobe sa simptomima da ostanu kod kuće uz mjere samoizolacije. Raditi u smjenama, organizovati pauze za ručak u intervalima, održavati fizičku distancu i higijenu.</p>	<p>Educirati osoblje o znakovima i simptomima u cilju ranog prepoznavanja. Razmotriti mogućnost limitiranog broja osoba u objektu i prostorijama kako bi se socijalna interakcija svela na minimum.</p>
<p>Individualni segment</p> <p>Akcije koje će se individualno poduzeti kako bi se svakodnevno ponašanje prilagodilo trenutnom stanju.</p>	<p>Osobe sa simptomima trebaju nositi zaštitnu masku ukoliko su interakcije sa drugim osobama neizbježne. Obavezno je provođenje higijenskih mjera od strane svih zaposlenika.</p>	<p>Kontinuirano napominjati zaposlenike na važnost dobre lične higijene, pranja ruku i izbjegavanje diranja lica neopranim rukama. Ukoliko je rizik za kontakt sa osobom koja ima simptome neizbježan, potrebno je svim zaposlenicima osigurati zaštitne maske.</p>

GENERALNA ORGANIZACIJA RADA U VRTIĆIMA

ORGANIZACIJA RADA S DJECOM. Nakon formiranja skupine uvijek iste djece od maksimalno 10 osoba u grupi, narednih 14 dana uključujući neradne dane ne treba primati ili “dopunjavati” grupu drugom djecom, čak i ako neko dijete iz grupe prestane dolaziti u vrtić. Dobro bi bilo formirati skupine npr. 1. i 15. dana u mjesecu.

OGRANIČENJE ULASKA U VRTIĆE. Do daljnjeg su zabranjeni sve posjete vrtićima (npr. pozorišne predstave, vannastavne aktivnosti i sl.). Neophodno je osigurati protok/dolazak što manjeg broja osoba, kako na ulazu u vrtić tako i u unutrašnjim prostorima ustanove. Ulaz u vrtić biće konstantno zaključan. O ovome će biti postavljena obavijest na ulaznim vratima. Sve osobe koje ulaze u prostor vrtića (osim djece i zaposlenika) na ulazu prije ulaska trebaju ispuniti odgovarajući epidemiološki upitnik koji se već koristi i u svim zdravstvenim ustanovama (Epidemiološki upitnik u prilogu) sa osnovnim podacima: ime i prezime, godište, adresa stanovanja, podatak o boravku u drugim državama u proteklih 14 dana, podatak o trenutnom zdravstvenom stanju (temperatura, kašalj, kihanje, otežano disanje), razlog ulaska u prostorije vrtića, datum i vrijeme ulaska. Bilo bi poželjno mjeriti temperaturu beskontaktnim toplomjerom, ukoliko za to postoje mogućnosti. Ukoliko je krajnje neophodan ulazak klijenta u prostorije vrtića, isti će se obaviti uz maksimalne mjere predostrožnosti. U prostorije vrtića ući će samo jedan klijent u jednom trenutku. Klijent će kontaktirati samo sa jednom osobom koja treba da mu pruži uslugu, i to na udaljenosti od dva metra i po mogućnosti u hodniku a ne u kancelarijama, te nikako u prostorima u kojima borave djeca. Ulazak u prostorije vrtića će se svesti na najmanju moguću mjeru.

DEZ-BARIJERE ZA NOGE. Na ulazima u vrtić postavit će se odgovarajuća dez-barijera. Na ulazima će se postaviti obavještenja i upute kako koristiti dez-barijere (Uputa o načinu korištenja i označavanju dez-barijere u prilogu). Preporuka je da sredstvo bude na bazi hlora (npr. natrij-dihloroizocijanurat-dihidrat). Dovoljno je rastvoriti 2 g granulata na 10 litara vode pri čemu se oslobađa aktivni hlor u koncentraciji od oko 100 mg/l. Pripremljen rastvor dozira se u pumpe kojima se obavlja dezinfekcija ili se sa ovim rastvorom dopunjavaju dez-barijere. Ovakav rastvor je upotrebljiv narednih 6-8 sati. U situacijama izuzetne pogoršanosti higijenskih uslova, za pripremu dez-barijera koristi se dvostruko veća koncentracija, odnosno do 4 g na 10 litara vode. Treba koristiti rastvor pripremljen neposredno pred upotrebu. Preduslov za kvalitetnu dezinfekciju je obavezna priprema – mehaničko čišćenje. Dez-barijera treba da ima odgovarajuću plastičnu podlogu sa natopljenom spužvom, te odvojeni dodatni dio za posušivanje obuće nakon prolaska dez-barijere (suha spužva). Za održavanje dez-barijere predlaže se da se zaduže zaposlenici na održavanju čistoće. Prilikom rukovanja dez-barijerom, zaposlenici na održavanju čistoće koristit će rukavice i masku. Dez-barijere moraju biti postavljene na način da se nalaze na glavnom ulazu u ustanovu, da ih se ne može zaobići, preskočiti, izbjeći, da obezbjeđuju propisane mjere sigurnosti (onemogućen kontakt kožom, onemogućen naknadni pristup djeci), moraju zadovoljavati kriterije minimalne dubine 2-4 cm za barijere za ljude (6-8 cm ukoliko se barijere postavljaju za vozila), u dez-barijere za dezinfekciju obuće postavljaju se sintetičke spužve koje je neophodno fizički čistiti (ispirati) u toku 24 sata.

DEZ-BARIJERE ZA RUKU. Pripremit će se rasprskivač sa rastvorom dezinfekcionog sredstva na bazi 70%-tnog alkohola i tim sredstvom našpricati ruke svakog zaposlenika, djece i eventualno drugih osoba koje ulaze u vrtić. Za malu djecu prednost treba dati higijenskom pranju ruku sapunom i vodom 20 sekundi naspram česte dezinfekcije zbog mogućnosti oštećenja kože ruku ili stavljanja ruku u usta.

PRIMO-PREDAJA DJECE. Roditelji/startelji dovode i odvođe djecu u vrtić na način da ne ulaze u ustanovu osim u krajnjoj nuždi, već dolaze do ulaza pri čemu zadržavaju distancu od najmanje dva metra u odnosu na druge roditelje/staratelje i djecu. Dijete odgajatelj preuzima ili prepušta roditelju/staratelju ispred ulaza u ustanovu, primjereno dobi djeteta, održavajući distancu. Za vrijeme primo-predaje, drugu djecu čuvaju druge odrasle osobe koje su na radnom mjestu – djeca se ne ostavljaju bez nadzora. Ne preporučuje se da djeca predškolske dobi nose maske u vrtiću.

ULAZAK U VRTIĆE PO DOBNIM SKUPINAMA. Djecu iz svake odgojno-obrazovne skupine dovode i odvođe roditelji/staratelji u zasebno prethodno dogovoreno vrijeme različito za svaku odgojno-obrazovnu skupinu, s razmakom od najmanje 10 minuta između dvije odgojno-obrazovne skupine. Djecu i roditelje pred ulaznim vratima dočekuje odgajateljica. Roditelji se ne okupljaju na ulazu.

POSTUPANJE DJECE PO ULASKU U VRTIĆ. Dijete ulazi tako da odmah odlazi do garderobe, obuče papuče, skida jaknu, te pere ruke sapunom i vodom prije ulaska u svoju grupu i svoju prostoriju. Za boravak djece preporučuje se prostorija što veće površine i visine, prozračna i osunčana (odgovarajući izvor dnevnog svjetla), vratima odvojena od ostalih prostorija. Neophodno je da se prostorija može provjetravati vanjskim zrakom. Preporučuje se u istoj prostoriji organizirati prehranu djece (obroci se mogu dostaviti u prostoriju te konzumirati u prostoriji). Upotreba zajedničkih trpezarija u kojoj bi boravila djeca iz različitih odgojnih grupa predstavlja rizik i ne preporučuje se.

PRATNJA DJECE DO VRTIĆA ILI IZ NJEGA. Dijete roditelj/staratelj dovodi i odvođi iz ustanove na način da je u pratnji jednog djeteta uvijek jedna odrasla osoba/roditelj/staratelj. Kada je god moguće, u pratnji svakog pojedinog djeteta uvijek je ista osoba ili se izmjenjuju dvije odrasle osobe.

RIZIČNI PRATITELJI. U pratnji djeteta treba biti odrasla osoba koja živi u istom domaćinstvu s djetetom, te upravo ona osoba koja je, u odnosu na druge osobe koje bi mogle dovesti i odvesti dijete, uključena u takav tip dnevnih aktivnosti da je njena mogućnost zaraze s Coronavirus-om (Covid-19) najmanja. U pratnji djeteta treba biti odrasla osoba koja ne spada u rizičnu skupinu na obolijevanje od Covid-19, tj. nije starije životne dobi (65 i više godina), niti je hronični bolesnik.

BOLESNI RODITELJI. Roditelji/staratelji ne smiju dovesti niti odvođe djecu iz ustanova niti ulaziti u vanjske prostore (dvorište, vrt, igralište) i unutrašnje prostore ustanove ako imaju povišenu tjelesnu temperaturu, respiratorne simptome poput kašlja i kratkog daha, ili koji su

pod rizikom da su mogli biti u kontaktu s osobama pozitivnim na Coronavirus (Covid-19), ili su pod sumnjom da bi mogli biti zaraženi s Coronavirus-om (Covid-19), a pogotovo ako su u samoizolaciji (tada ne smiju izlaziti iz kuće).

BOLESNA DJECA. Djeca koja imaju povišenu tjelesnu temperaturu, respiratorne simptome poput kašlja i kratkog daha, ili koji su pod rizikom da su mogli biti u kontaktu s osobama pozitivnim na Coronavirus (Covid-19) (npr. u domaćinstvu ili u radnoj ustanovi), ili su pod sumnjom da bi mogli biti zaraženi s Coronavirus-om (Covid-19) ostaju kod kuće te ih roditelji/staratelji ne smiju dovoditi u ustanove.

OBA ZAPOSLENA RODITELJA. Činjenicu da se radi o djetetu s oba zaposlena roditelja te ne postoji druga mogućnost zbrinjavanja djece, kao i to da je roditelj upoznat s ovim uputama u cjelini, predškolska ustanova može tražiti od roditelja da potvrde pisanom izjavom rukovodstvu ustanove prije uključivanja djeteta u ustanovu. Preporučuje se ostanak kod kuće djece s hroničnim bolestima (respiratornim, kardiovaskularnim, dijabetesom, malignim bolestima, imunodeficijencijama, djece s većim tjelesnim/motoričkim oštećenjima), kao i djece čiji roditelji/staratelji ili ukućani imaju jednu od navedenih bolesti.

BOLESNI UKUĆANI. Ako ukućani zaposlenika imaju jednu od navedenih hroničnih bolesti ili su starije životne dobi (65 i više godina), zaposlenici se tokom boravka kod kuće pridržavaju mjera fizičkog razmaka u donosu na ukućane kao i pojačane higijene, radi zaštite ukućana.

OSTANAK KOD KUĆE KAD GOD JE TO MOGUĆE. Također potiče se ostanak kod kuće sve djece za koju se to može osigurati, s obzirom da broj djece u vrtićima može biti takav da se mjere fizičkog razmaka u tim kolektivima neće moći poštovati. Budući da će se nastava na daljinu i dalje održavati, potiče se nastavak obrazovanja djece razredne nastave od kuće, u svim situacijama kad je to moguće.

DJECA S TEŠKOĆAMA. Djeca kojoj je neophodna dodatna podrška ili podrška asistenta (oštećenja vida, sluha, oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju, oštećenja organa i organskih sistema, intelektualne teškoće, poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja, postojanje više vrsta teškoća u psihofizičkom razvoju, ne moraju obavezno biti pod povećanim rizikom za zarazu s Covid-19 u smislu pojačane osjetljivosti njihovog organizma na novi koronavirus. Pa ipak, ipak treba uzeti u obzir da i ove teškoće mogu narušiti dosljednost djece u održavanju socijalne distance i higijene, što ih može staviti u povećani rizik za zarazu. Zbog toga bi se kod djece kojima je prethodno osigurana podrška asistenta moglo razmišljati o uključivanju u zajednicu uz podršku asistenta, isključivo ako roditelj/staratelj nikako nije u mogućnosti organizovati ostanak djeteta kod kuće. Kada pruža potporu djetetu i u njegovoj blizini, preporučuje se da asistent uvijek nosi zaštitnu masku, a kod pružanja potpore djetetu pri korištenju toaleta preporučuje se da koristi jednokratne rukavice.

FIZIČKO UDALJAVANJE OD DVA METRA. Rad ustanove neophodno je organizirati na način da se osigura u što većoj mjeri socijalno distanciranje (fizički razmak) kao i pojačana lična higijena i higijena prostora. Fizički razmak od najmanje dva metra u zatvorenom prostoru posebno

provode zaposlenici u odnosu na druge zaposlenike, te se navedeni fizički razmak preporučava održavati kada je god moguće između zaposlenika i djece, s iznimkom njege djeteta koja se provodi u što kraćem vremenu. U istom zajedničkom prostoru (primjerice zbornica) zaposlenici održavaju fizički razmak od dva metra, te se sastanci, dogovori i edukacije zaposlenika odvijaju e-komunikacijom ili telefonom. U istom prostoru u isto vrijeme smiju boraviti isključivo djeca i odgajatelj iz iste odgojno-obrazovne grupe. Fizički razmak kao i pojačanu ličnu higijenu djece neophodno je poticati ali treba očekivati da će kod provedbe neminovno dolaziti do određenih odstupanja zbog uzrasta djece (u određenoj dobi stavljanje u usta ruku i predmeta).

MJERENJE TJELESNE TEMPERATURE

NAČIN MJERENJA TJELESNE TEMPERATURE. Kod osobe s povišenom temperaturom izmjerenom bezkontaktnim toplomjermom (37,3°C i veća, u zavisnosti od specifikacije bezkontaktnog toplomjera), preporučuje se mjerenje temperature i standardnim toplomjerom pod pazuhom te se o povećanoj temperaturi zaključuje na osnovu rezultata mjerenja pod pazuhom. Evidenciju o vrijednostima izmjerene tjelesne temperature i eventualnom postojanju respiratornih simptoma i znakove drugih zaraznih bolesti upisuje se u zasebni evidencijski list (Ček-lista za praćenje zdravstvenog stanja).

MJERENJE TEMPERATURE KOD DJECE I ZAPOSLENIKA PRIJE DOLASKA U VRTIĆ (KOD KUĆE). Roditelji/staratelji imaju obavezu izmjeriti tjelesnu temperaturu djetetu svaki dan prije dolaska u ustanovu, te u slučaju povišene tjelesne temperature ne smiju dovesti dijete u ustanovu već se javljaju telefonom ustanovi i izabranom pedijatru/ljekaru porodične/obiteljske medicine radi odluke o testiranju i liječenju djeteta. Ako djeca razviju simptome Covid-19 infekcije tokom boravka u ustanovi, odgajatelji odmah obavještavaju roditelje, koji u najkraćem mogućem roku moraju doći po dijete. Djecu treba poticati da održavaju distancu (fizičku udaljenost) od druge djece i odraslih, primjereno razvojnoj dobi. Svi zaposlenici imaju obavezu mjeriti tjelesnu temperaturu svaki dan prije dolaska na posao, te da u slučaju povećane tjelesne temperature ne dolaze na posao, već se javljaju telefonom poslodavcu i svom ljekaru.

MJERENJE TEMPERATURE KOD DJECE I ZAPOSLENIKA U VRTIĆU. Preporučuje se mjerenje tjelesne temperatura bezkontaktnim toplomjerom svim zaposlenicima, svakodnevno kod dolaska i odlaska s posla, te da se utvrđuje imaju li respiratornih simptoma ili drugih znakova zaraznih bolesti. Preporučuje se voditi evidenciju o izmjerenim temperaturama zaposlenika, koja će sadržavati ime i prezime osobe, datum i vrijeme mjerenja, i vrijednost tjelesne temperature. Sa povišenom temperaturom, kašljom, otežanim dizanjem i drugim simptomima zarazne bolesti nije dozvoljeno raditi, brinuti se o djeci, niti dolaziti u prostor poslodavca, odnosno ustanove. Ako zaposlenik razvije simptome u toku radnog vremena, treba što prije da obavijesti nadređenog, napusti radno mjesto, te se obrati ljekaru. Zbog mogućnosti ovakvih slučajeva neophodno je da postoji organizirana zamjena za zaposlenike.

HITNO TELEFONSKO OBAVJEŠTAVANJE LJEKARA/EPIDEMIOLOGA. Rukovodstvo predškolske ustanove o svakoj sumnji na Covid-19 kod zaposlenika ili djece (o čemu roditelj/staratelj ima obavezu hitno telefonom obavijestiti rukovodstvo ustanove) obavještava odmah telefonom nadležnog epidemiologa ako se radi o vrtiću. Posebno brzo i neizostavno rukovodstvo ustanove obavještava nadležnog epidemiologa iz Doma zdravlja u slučaju grupiranja sumnje ili zaraze sa Covid-19 (dva i više zaposlenika i/ili djece sa sumnjom iz iste skupine/učionice/zgrade i sl.). U slučaju saznanja za mogućeg prenositelja/mogući izvor infekcije svaki zaposlenik dužan je odmah obavijestiti rukovodstvo ustanove.

ORGANIZACIJA RADA UNUTAR VRTIĆA

KRETANJE ZAPOSLENIKA VRTIĆA. Kretanje van prostorija vrtića će se svesti na najmanju moguću mjeru, u skladu sa radnim obavezama. Svaki zaposlenik nakon povratka dužan je proći dez-barijeru i dezinfekciju ruku. U slučaju izlaska iz vrtića, apeluje se na zaposlenike da koriste stepenište gdje i kad god je to moguće, da bi izbjegli boravak u zatvorenom prostoru lifta i da bi izbjegli dodirivanje tipki, šteka i vrata lifta. Također, koristeći stepenište ne dodirujte rukohvate niti bilo kakve predmete i zidove u zgradi. Nakon ulaska/povratka u vrtić zaposlenici su dužni temeljito oprati ruke sapunom i vodom, najmanje 20 sekundi, i dezinfikovati sredstvima za dezinfekciju ruku na bazi 70%-tnog alkohola, koje su svi zaposlenici već dobili. Uputa o pravilnom pranju ruku treba biti postavljena u prostore toaleta i svih mjesta gdje se peru ruke na vidljivom mjestu (Uputa u prilogu). Mole se zaposlenici da se ne zadržavaju u prostorijama vrtića suviše vrijeme mimo radnog vremena bez potrebe, a da to usaglase sa svojim neposrednim rukovodiocem.

KRETANJE DJECE PO VRTIĆU. Prolazak kroz zajedničke prostorije treba izbjegavati i skratiti na minimum, a ako je navedeno neophodno, prolaz kroz zajedničke prostorije se organizira na način da u isto vrijeme prolaze djeca i odgajatelj iz jedne odgojne grupe dok druge osobe ne prolaze u isto vrijeme, uz poticanje djece da kod takvih prolaza ne dodiruju površine ili predmete.

DJEČIJA OPREMA. Ako je moguće organizovati, roditelj donosi i odnosi u dječji vrtić obilježeni ruksak s opremom isključivo petkom (posljednji radni dan u sedmici) kada dolazi po dijete. Odgajatelj preuzima novi i vraća ruksak od tekuće sedmice roditelju ispred ulaznih vrata. Odgajatelj odlaže novi ruksak u vrtiću, te ruksak stoji nekorišten preko vikenda i počinje se koristiti tek nakon pauze od 48-72 sata (tj. tek u naredni ponedjeljak). Ukoliko to nije moguće organizovati, dijete svaki dan dolazi i odlazi iz vrtića sa torbom sa minimalnim stvarima koje su neophodne, te svoju opremu i pribor ne dijeli s drugom djecom. Donošenje hrane i igračaka treba izbjegavati.

RAD U TURNUSIMA. Ako je moguće treba organizovati rad u turnusima na način da zaposlenici rade u sedmodnevnim ili četrnaestodnevnim smjenama, i to i odgajatelji i administrativno i

tehničko osoblje. Iznimno, ukoliko je moguće npr. u ustanovama s više djece s većim teškoćama u razvoju gdje je i bliski kontakt neophodan i čest može se pokušati organizovati da tokom sedmodnevne ili četrnaestodnevne smjene zaposlenici borave u organizovanom izoliranom smještaju tzv. radnoj izolaciji u krugu ustanove ili u nekom drugom obliku smještaja.

PONAŠANJE ZAPOSLENIKA IZVAN RADNOG MJESTA. Izvan ustanove zaposlenici se pridržavaju što je više moguće pravila kojima se smanjuje njihova mogućnost zaraze (izbjegavanje trgovina, drugih mjesta gdje se okupljaju osobe, javnog prijevoza, dosljedno provođenje socijalne distance i higijene i sl.).

OGRANIČEN BROJ ZAPOSLENIKA. U ustanovi nije dozvoljen ulazak zaposlenicima koji nisu raspoređeni na posao. U ustanovi treba biti najmanji mogući broj zaposlenika u isto vrijeme, ali opet dovoljan broj da je moguće organizovati brigu za djecu u malim skupinama (do ukupno po mogućnosti 10 djece i odraslih po grupi, a po mogućnosti što manji broj djece).

ULAZAK TREĆIH OSOBA I DOSTAVA POTREPŠTINA U VRTIĆ. Ulazna vrata otvaraju se na poziv telefonom ili zvonom. Dostavu za potrebe ustanove preuzimaju nadležni zaposlenici ustanove na vanjskim vratima, po mogućnosti na nekom drugom ulazu, a ulaz je dozvoljen iznimno serviserima i ostalim službama za čijim uslugama postoji neodgodiva potreba (što podrazumijeva dosljednu provedbu protivepidemijskih mjera poput monitoringa zdravstvene ispravnosti vode za piće, zdravstvene ispravnosti hrane i sl.) uz obveznu mjeru dezinfekcije ruku i nošenja zaštitne maske i zaštite za obuću. Izbjegavati svaki ulazak drugih osoba (npr. zbog čišćenja, popravka ili donošenja hrane) u prostoriju dok su djeca u prostoriji.

SPREMAČICE I ČIŠĆENJE. Spremačica iz jutarnje smjene prva ulazi. Zadnja osoba koja izlazi iz vrtića je spremačica iz poslijepodnevnog smjene koja mehanički briše podove i dezinficira sve korištene površine. Preporuka je odnijeti svu radnu odjeću na pranje u praonicu ustanove, a ne kući. Posteljina i tekstil se peru na temperaturi 60-90°C dva puta sedmično. Ukoliko se organizuje da roditelji nose posteljinu svog djeteta na pranje kući, potrebno je posteljinu staviti u tamnu PVC kesu, svezati i ostaviti u prostorijama vrtića da stoji 72 sata, pa tek onda predate roditeljima na pranje.

DEZINFICIJENSI I HIGIJENA RUKU. Na ulazu u vrtić te u vrtiću na još nekoliko lako dostupnih mjesta, neophodno je postaviti dozatore s dezinficijensom za dezinfekciju ruku djece i odraslih (djeca predškolske dobi ne dezinficiraju ruke često već se pojačano provodi pranje ruku sapunom i vodom). Sredstva za dezinfekciju držati van domašaja djece. Sredstvo za dezinfekciju potrebno je u količini od 1 do 2 ml nanijeti na suhe i čiste dlanove (obično jedan potisak na dozatoru, ili prema uputama proizvođača). Dlanove i područje između prstiju potrebno je protrljati dok se ne osuše, a sredstvo nije potrebno ispirati. Potrebno je voditi brigu o dostatnoj upotrebi dezinficijensa za ruke te se obavezno javiti nadređenom u slučaju da je u dozatoru preostala manja količina sredstva za dezinfekciju kako bi se osigurala nova količina.

PROZRAČIVANJE PROSTORA. Prostorije je obvezno prozračivati što češće, a najmanje dva puta dnevno u trajanju od minimalno pola sata prije dolaska i nakon odlaska djece, ili ako to vremenske i sigurnosne prilike dopuštaju ostaviti otvoren prozor kontinuirano.

ČIŠĆENJE PROSTORA. Dodirne tačke kao što su ručke na vratima, ručke na prozorima, radne površine, tipkovnice, konzole, slavine u toaletima i kuhinjama, tipke vodokotlića, daljinske upravljače, prekidače za struju, zvona na vratima, ploče dizala te druge dodirne površine koje koristi veći broj osoba neophodno je dezinficirati na početku i na kraju svake smjene, a najmanje dva puta dnevno. Izbjegavajte koristiti klimatizacijske i ventilacijske uređaje. Čišćenje se provodi u vrijeme kada su djeca u dvorištu ili nakon odlaska djece. Zaposlenici na održavanju čistoće imaju obavezu voditi evidenciju o prebrisavanju dezinfekcionim sredstvom podova, toaleta i ostalih površina (Lista za evidenciju održavanja čistoće i dezinfekcije u prilogu).

DEZINFEKCIJA MOBITELA. Svi zaposleni obavezno moraju odmah po ulasku dezinficirati vlastite mobitele.

POSEBNA RADNA ODJEĆA I OBUĆA. U blizini ulaza u prostor vrtića treba osigurati zaseban prostor za oblačenje radne odjeće i obuće svim zaposlenicima, sa dovoljno komocije za presvlačenje na udaljenosti od dva metra. Svima ostalima koji ulaze u prostor ustanove treba osigurati korištenje zaštite za obuću (natikače/kaljače), zamjenske obuće ili dezinfekciju potplata (dez-barijera).

MASKE ZA LICE I RUKAVICE. Svi zaposlenici tokom rada trebaju nositi zaštitnu masku preko usta i nosa. Maska može i da plaši djecu, pa treba biti oprezan i djelovati edukativno na djecu. Zaštitne maske odgajatelji trebaju koristiti i kod brige za dojenčad odnosno malu djecu kod koje je potrebna pojačana njega koja zahtjeva bliski kontakt te kod koje su učestale različite zarazne bolesti s povišenom temperaturom, kako bi se smanjila učestalost takvih zaraza i posljedično panika zbog eventualne sumnje na Covid-19. Nošenje rukavica nije preporučljivo, prednost se daje učestalom pranju i dezinficiranju ruku. Važno je napomenuti da je potrebno zaštitnu opremu (maske i rukavice) koristiti racionalno i prema logičkoj procjeni potrebe. Unutar kancelarija, uz pridržavanje mjera fizičke udaljenosti, smanjenja kontakata i prelazaka iz kancelarije u kancelariju, higijene i dezinfekcije ruku, rukavice i maska mogu imati i kontraefekat. Zbog lažnog osjećaja zaštićenosti olakšan je kontakt i prenos mikroorganizama sa predmeta na predmet putem rukavica koje je nemoguće mjenjati redovno koliko bi trebalo. Dok se koristi maska vrlo često se radi upravo ono što se ne bi smjelo: konstantno se dodiruje nos namiještajući masku, jedna te ista maska se koristi mnogo duže od dozvoljenog vremena korištenja maske. Maska ne štiti osobu koja je nosi, nego druge osobe u okolini, te samim tim daje lažni osjećaj sigurnosti, pa bi jedino ispravno bilo da svi nose masku. Dakle, zaštitnu opremu (maske i rukavice) treba koristiti racionalno i prema logičkoj procjeni potrebe, uz poštivanje svih naredbi nadležnih kriznih štabova i ministarstava zdravstva. Za djecu predškolskog uzrasta ne preporučuje se korištenje maske.

SPAVANJE. U spavaonici ne treba da bude istovremeno mnogo djece. Također, djecu treba rasporediti tako da im glavice ne budu jedne do drugih, nego da su glava i noge dvoje susjedne djece okrenuti suprotno – djeca na krevetima po principu noge-glava uz razdaljinu od dva metra.

ZAPOSLENICI NA PRIPREMI HRANE I PODJELA OBROKA. Zaposlenici na pripremi hrane treba da nose maske i rukavice. Priprema hrane treba da se odvija uz principe dobre higijenske prakse. Potrebno je provoditi učestaliju dezinfekciju vozila za transport hrane. Podjela obroka treba da se obavlja na način da osoba koja donosi hranu ostavi hranu na kolicima ili ispred ulaza u učionicu/skupine te odgajatelj unosi hranu u prostoriju u kojoj borave djeca, a hrana mora biti unaprijed podijeljena u porcije.

PROSTORIJA ZA IZOLACIJU. Kod svake promjene zdravstvenog stanja djeteta staviti u sobu za izolaciju koja je od ranije obezbijeđena i ne koristi se za druge svrhe, odmah obavijestiti roditelje i u najkraćem roku djeteta uputiti u zdravstvenu ustanovu. Proveriti zdravstveno stanje ostale djece i svaki sumnjiv slučaj izolovati. U slučaju potvrde Covid-19 kod djeteta ili zaposlenika, prostor u kojem je osoba bila ne koristiti, te prije čišćenja i dezinfekcije sačekati bar 24 sata.

IGRAČKE I OSTALI PRIBOR. Ne koristiti igračke koje se ne mogu prati, posebno mekane i platnene. Čvrste igračke redovno prati i dezinfikovati. Poželjno je da svako djeteta samo postupa sa svojom odjećom i obućom, školskim priborom, torbama, knjigama, no ako nije u mogućnosti, odgajatelj nakon dodirivanja odjeće i obuće, pribora, torbi, knjiga trebaju poslije toga poslije toga dezinficirati ruke. Zabranjeno je korištenje materijala kao što su kinetički pijesak, glina, kukuruz, riža i sl., te svih igračaka koje se ne mogu oprati deterdžentom (deterdžent za suđe) i vodom te osušiti na zraku. Ako je ikako moguće potrebno je izložiti didaktičku opremu i igračke da se osuše na suncu. Prati i sušiti igračke potrebno je, ako je moguće, na kraju svakog radnog dana posebno za skupine djece koja su u skladu sa svojom razvojnom dobi sklona stavljati predmete u usta.

NASTAVA NA OTVORENOM I TJELESNE AKTIVNOSTI. Tokom lijepog vremena preporučuje se nastava na otvorenom prostoru, kada god je moguće. Kod tjelesne aktivnosti neophodno je izbjegavati aktivnosti koje intenzivno ubrzavaju i produbljuju disanje kao i brzo trčanje i druge oblike brzog kretanja djece. Ako se takve aktivnosti ne mogu izbjeći, neophodno je povećati razmak između djece tako da razmak bude što je moguće veći a svakako veći od dva metra. Ne preporučuje se izvođenje obimne fizičke aktivnosti u zatvorenom prostoru.

HIGIJENA NAKON OBAVLJANJA NUŽDE. Potrebno je provoditi strogu higijenu i dezinfekciju ruku i korištenih i dodirnutih površina i predmeta prije i poslije mjenjanja pelena, te prije i poslije upotrebe toaleta kod starije djece. Potrebno je generalno pojačati održavanje higijene u toaletima, uz vođenje evidencije.

ODRŽAVANJE HIGIJENE KOD DJECE. Potrebno je pojačati higijenu u slučaju pranja, hranjenja ili držanja djece. Pranje ruku djece potrebno je provoditi nakon kihanja, kašljanja, plača, jela, te ih

nadzirati pri pranju ruku. Nakon pranja ruku sapunom i vodom, za sušenje ruku neophodno je koristiti papirnate ubruse za jednokratnu upotrebu koje nakon korištenja treba odbaciti u kantu za otpad sa poklopcem.

EDUKACIJA DJECE O AKTUELNOJ SITUACIJI. Provoditi edukaciju djece kroz igru o pranju ruku, kašljanju u podlakticu, socijalnom distanciranju i sl.

NEPRIJAVLJENO ODSUSTVO DJETETA. Potrebno je kontrolisati razloge odsustva djece, kontaktirati s roditeljima, po potrebi i s pedijatrom.

ORGANIZOVANI PREVOZ DJECE. Ukoliko postoji organizovani prevoz djece, potrebno je poštovati mjere, održavati razmak između djece najmanje dva metra, a sjediti po principu “cik-cak” – svaka druga stolica dijagonalno.

LISTA KONTAKATA. Svi zaposlenici vrtića dužni su da redovno ispunjavaju Listu kontakata za taj dan. Ova Lista kontakata u slučaju neželjene situacije (npr. kontakta sa zaraženom osobom) može biti jedino sredstvo koje će poslužiti da se otkrije put prenosa i širenja infekcije, zato ovu evidenciju vodite redovno, svako od zaposlenika za sebe pojedinačno (Lista evidencije kontakata sa drugim zaposlenicima ustanove u prilogu).

BOLESNI ODGAJATELJ. Mole se svi zaposlenici da ako imaju simptome respiratorne infekcije (povišenu temperaturu 37,3°C ili više, kašalj, otežano disanje) telefonom se obrate svom porodičnom/obiteljskom ljekaru. U tom slučaju NE DOLAZITE u prostorije vrtića, samo se telefonom javite neposredno rukovodiocu. Kod kuće trebaju ostati i osobe koje uzimaju lijekove kao što su paracetamol, ibuprofen ili aspirin, koji mogu prikriti simptome infekcije (pod ovim se misli na osobe koje ove lijekove uzimaju kako bi snizili tjelesnu temperature, a ne na osobe koje ove lijekove uzimaju u redovnoj terapiji, kao što npr. srčani bolesnici često uzimaju aspirin od 100 mg preventivno).

OTPAD KOJI SE SMATRA POTENCIJALNO INFektivnim

UPRAVLJANJE OTPADOM. Svim redovnim komunalnim otpadom upravljat će se kao i u redovnim okolnostima. Otpad koji se smatra potencijalno infektivnim, poput zaštitnih maski, rukavica i druge zaštitne opreme, kao i otpad iz sobe za izolaciju, treba smjestiti u tamnu PVC kesu, svezati i ostaviti u prostoru ustanove gdje djeca nemaju pristup da stoji 72 sata, a nakon toga ga tretirati kao revoni komunalni otpad.

VOZILA VRTIĆA

ČISTOĆA I DEZINFEKCIJA VOZILA VRTIĆA. Treba zadužiti sve zaposlenike-vozače vozila vrtića da svake sedmice dodijeljeno vozilo odvezu na vanjsko i unutrašnje pranje. Apeluje se na zaposlenike da dodiruju što manje površina u svom vozilu. Zadužuje se svaki vozač vozila da izvrši dezinfekciju dodirnih površina u vozilu koje koristi taj dan, i to prije početka i nakon završetka korištenja vozila. U slučaju da su se u vozilima vozila treća lica (osim zaposlenika vrtića), to vozilo je obavezno dezinficirati (Lista za evidenciju održavanja čistoće i dezinfekcije u prilogu).

ZAVRŠNE PREPORUKE

U slučaju nemogućnosti organizacije posla zbog većeg broja zaposlenika koji su u samoizolaciji, nadležni donosioci odluka u kriznim situacijama u koordinaciji s osnivačima vrtića mogu preraspodijeliti zaposlenike drugih predškolskih ustanova, kako bi se osigurala kontinuirana njega i zaštita djece. Osigurava se kontinuirana saradnja s osnivačem. Ove će se upute prilagođavati aktualnoj epidemiološkoj situaciji.

Pratite isključivo preporuke koje izdaju nadležne zdravstvene institucije i ustanove na području BiH, FBiH i ZDK. Kako biti kontinuirano informisan:

- Informacije o aktualnoj epidemiološkoj situaciji i preporukama na području BiH, FBiH i ZDK možete pronaći na internet stranicama Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica (<https://inz.ba/>), kao i Federalnog ministarstva zdravstva (www.fmoh.gov.ba) i Zavoda za javno zdravstvo FBiH (www.zzjzfbih.ba);
- Najnovije informacije SZO o područjima širenja Covid-19 dostupne su na: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports/>, a upute SZO o Covid-19 na: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>.

PANIKA NIJE OPCIJ, OPREZ JESTE! VAŠ INZ

**EPIDEMIOLOŠKI UPITNIK ZA KLIJENTE PREDŠKOLSKE USTANOVE KOJI MORAJU UĆI U
PROSTORIJE USTANOVE
(osim zaposlenika i djece)**

Ime (ime oca) i prezime	
Datum rođenja	
JMBG	
Adresa stanovanja i općina	
Broj telefona	
Razlog posjete ustanovi; kome se klijent obratio, s kim je bio u kontaktu	
Datum i tačno vrijeme posjete ustanovi	
Da li ste boravili u posljednjih 14 dana u rizičnim područjima (unutar ili van BiH)? Ako da, gdje i u kojem periodu?	Da Ne _____
Da li ste u posljednjih 14 dana bili u kontaktu sa osobama koje su boravile u rizičnim područjima, sa osobama koje su bile u samoizolaciji ili sa osobama za koje sumnjate da su zaražene Coronavirus-om?	Da Ne
Imate li zdravstvenih tegobe:	
- povišena temperatura	Da Ne (_____°C)*
- kašalj	Da Ne
- otežano disanje	Da Ne

Obrazac popunio:

* Po mogućnosti izmjeriti tjelesnu temperaturu beskontaktnim toplomjerom.

** Ovaj Epidemiološki upitnik ispunit će se za svaku osobu koja ulazi u prostorije vrtića (osim zaposlenika i djece), uključujući i roditelje koji eventualno ulaze u prostorije ustanove, i predstavljat će osnovu za eventualno epidemiološko povezivanje kontakata sa pozitivnim slučajem na Covid-19.

*** Popunjavanjem ovog Epidemiološkog upitnika pod punom odgovornošću izjavljujem da, prema mom najboljem znanju, nisam izostavio/la nijedan ostvareni kontakt sa klijentom, niti podatak.

1.

STATI NA PODLOGU DEZ-BARIJERE I ZADRŽATI SE NEKOLIKO SEKUNDI

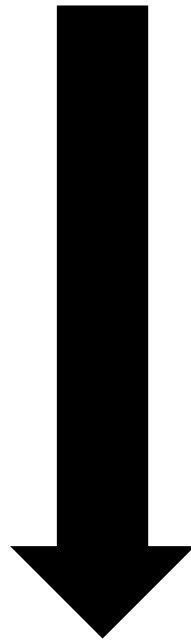
Covid-19

2.

STATI NA PODLOGU ZA POSUŠIVANJE OBUĆE

Covid-19

ISPRAVNO PRANJE RUKU

ISPRAVNO PRANJE RUKU

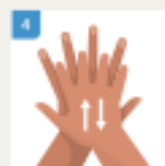
POKVISITE RUKU

LOZITE SAPUN

TRILJAJTE DLAN O DLAN

TRILJAJTE SA GORNJE STRANE
ŠAKE IZMEĐU PRSTIJU

TRILJAJTE SA DONJE STRANE
ŠAKE IZMEĐU PRSTIJU

TRILJAJTE VRHOVE PRSTIJU
ODRE ŠAKE

OPERITE SVAKI PRST POSEBNO

JOŠ JEDNOM TRILJAJTE VRHOVE
PRSTIJU O DLAN DRUGE RUKU

ISPERITE RUKU

POSUŠITE UBRUSOM

LOZITE NOVI UBRUS I NIM
ZATVORITE ČESMU

NAKON OVOGA
VAŠE RUKU SU ČISTE

Ruke se obavezno peru

- prije početka rada
- nakon kašlja, kihanja ili puhanja nosa
- prije rukovanja s kuhanom ili gotovom hranom
- nakon rukovanja ili pripremanja sirove hrane
- nakon rukovanja otpadom
- nakon korištenja toaleta
- nakon jela, pića ili pušenja
- nakon rukovanja novcem
- generalno-redovno

Dezinfekcija ruku se obavlja nakon svakog napuštanja radnog mjesta

LISTA EVIDENCIJE ODRŽAVANJA ČISTOĆE I DEZINFEKCIJE PROSTORA I PREDMETA

Predškolska ustanova: _____

RB	Datum, vrijeme i mjesto održavanja čišćenja i dezinfekcije	Ime i prezime osobe koja je obavila čišćenje i dezinfekciju	Vrsta obavljenog posla i koncentracija i količina sredstva koje je korišteno (mehaničko čišćenje, dezinfekcija, drugo)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			
22.			
23.			
24.			
25.			
26.			
27.			
28.			
29.			
30.			
31.			
32.			
33.			
34.			
35.			

* Pod punom odgovornošću potpisujem ovu Listu evidencije održavanja čistoće i dezinfekcije koju sam obavio/la prema mom najboljem znanju i mogućnostima.

LISTA OSTVARENIH KONTAKATA SA ZAPOSLENICIMA USTANOVE

Predškolska ustanova: _____

Ime i prezime zaposlenika: _____

Datum: __. __. 20__ . godine

RB	Ime i prezime kontakta (drugih zaposlenika)	Vrijeme kontakta	Vrsta kontakta (rukovanje, grljenje, mimoilaženje, boravak u istoj prostoriji, vozilu ili drugo)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			
22.			
23.			
24.			
25.			
26.			
27.			
28.			
29.			
30.			

* Ovu Listu kontakata sa zaposlenicima ustanove ispunit će svaki zaposlenik i navesti svakog drugog zaposlenika s kojim je došao u kontakt u toku dana, a Lista će predstavljati osnovu za eventualno epidemiološko povezivanje kontakata sa pozitivnim slučajem na Covid-19.

** Popunjavanjem ove Liste kontakata sa zaposlenicima ustanove pod punom odgovornošću izjavljujem da, prema mom najboljem znanju, nisam izostavio/la nijedan ostvareni kontakt sa drugim zaposlenicima ustanove.

ČEK-LISTA ZA DNEVNO PRAĆENJE ZDRAVSTVENOG STANJA DJECE I ZAPOSLENIKA

Predškolska ustanova: _____

Grupa djece: _____

Datum: ____.____.20____. godine

RB	Ime i prezime djeteta ili zaposlenika	Simptomi (da – ne)							
		Tjelesna temperatura (°C)*	Suhi kašalj	Otežano disanje i kratak dah	Grlobolja	Bol u mišićima	Opća slabost	Groznica	Glavobolja
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									
11.									

Ček-listu popunio:

* Po mogućnosti izmjeriti tjelesnu temperaturu beskontaktnim toplomjerom, ili dobiti informaciju od roditelja.

** Popunjavanjem ove Ček-liste pod punom odgovornošću izjavljujem da, prema mom najboljem znanju, nisam izostavio/la nijedan podatak.